

Factsheet

Werken in het gewas

Wat voor werk gebeurt er in het gewas?

Tijdens de teelt van bloembollen vinden diverse werkzaamheden plaats in het gewas. Dat varieert van het met tractor en machine uitvoeren van een gewasbespuiting tot het handmatig selecteren op virusplanten en het handmatig 'nakoppen'. Dit nakoppen is het verwijderen van de bloemen die zijn overgebleven nadat machinaal is gekopt. Het koppen van de bloemen is vooral bij tulp en lelie een maatregel in de geïntegreerde gewasbescherming. Vallende bloemblaadjes vormen namelijk infectiehaarden voor bladschimmels. Door de bloemen tijdig te verwijderen neemt de infectiedruk af en wordt preventief opgetreden tegen ziekten. Ook is het verwijderen van de bloemen ook beter voor de groei van de bollen. Daarnaast lopen keurmeesters van de Bloembollenkeuringsdienst tijdens het keuringsseizoen door het gewas voor de kwaliteitsbeoordeling.

Wat zijn de risico's?

Indien een gewasbespuiting heeft plaatsgevonden bestaat de kans dat degenen die daarna in het gewas werken met het middel in aanraking komen. Het risico op contact met een middel is nagenoeg afwezig indien het machinale bewerkingen betreft of, bijvoorbeeld in het geval van een keurmeester, het gewas tijdens het werk niet wordt aangeraakt. Bij selectie op virusplanten die vervolgens ook worden verwijderd en bij het handmatig nakoppen is dat risico wel aanwezig.

Om de kans op opname van een middel via de huid (handen, armen, benen) zoveel mogelijk te vermijden, wordt aanbevolen tijdens het werk (speciale) handschoenen te gebruiken en een lange broek en shirt met lange mouwen te dragen. Om opname via de mond te vermijden, is het nodig na het werk de handen goed te wassen. Het is belangrijk om sowieso niet te werken in een gewas dat nog nat is van de bespuiting of dat nat is van regen of dauw.

Door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) wordt bij de toelatingsbeoordeling ook rekening gehouden met dit blootstellingsaspect. Indien nodig wordt op het etiket een voorschrift opgenomen. Daarin staat dan aangegeven binnen hoeveel dagen na een gewasbespuiting het gewas niet mag worden betreden en welke bescherming nodig is. Ook al staat er geen voorschrift op het etiket, dan blijft het verstandig uitsluitend in een droog gewas te werken.

Verschil jeugdigen en volwassenen?

Een algemene aanname is dat jeugdigen meer risico's lopen op gezondheidsschade door blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen dan volwassenen. Ook werd aangenomen dat jeugdigen die in een behandeld gewas werken tijdens dat werk meer middel zouden opnemen dan volwassenen. Zou zouden minder serieus werken (meer 'speels' gedrag vertonen) en mede daardoor meer contact met het gewas hebben en dus meer middel opnemen. Deze veronderstellingen waren voor de KAVB en LTO Glaskracht Nederland aanleiding om hier onderzoek naar te laten doen. Na intensief overleg met deskundigen van onder andere het Ctgb is hiertoe in 2011 een opdracht verstrekt aan TNO.

De toxicologische deskundigen gaven aan dat er geen verschil is tussen jeugdigen en volwassenen in mate van opname door de huid. Ook zijn er met de gehanteerde beoordelingsmethodieken en veiligheidsfactoren geen verschillen in de gezondheidseffecten na eventuele opname door de huid. Daarmee resteerde de vraag of jeugdigen tijdens het werken in het gewas inderdaad meer kans hebben om meer middel op te nemen dan volwassenen. TNO heeft een literatuurstudie en een gedragsstudie uitgevoerd om verschillen tussen jeugdigen (13-, 14- en 15-jarigen) en volwassenen tijdens het werken in en met het gewas vast te stellen. Deze studie is uitgevoerd in de kasteelt van chrysant en tomaat en de opengrondteelt van lelie.

In het rapport van TNO staat de volgende conclusie:¹

“Deze analyses leiden dus niet tot het verwerpen van de nulhypothese. Met andere woorden: we hebben in dit onderzoek niet kunnen concluderen dat jongeren meer gewascontact hebben – als gevolg van welk gedrag dan ook – dan ouderen. Eerder zouden we het tegenovergestelde moeten concluderen.”

De resultaten van het onderzoek laten zien dat volwassenen door hun hogere productiviteit meer contact met het gewas hebben dan jeugdigen. Daarom is de mate van blootstelling en kans op opname van eventueel aanwezige middelen bij jeugdigen zeker niet hoger dan bij volwassenen. Ook het veronderstelde ‘speelse’ gedrag van jeugdigen, dat zou kunnen leiden tot meer blootstelling, werd niet waargenomen. De eindconclusie was dan ook dat voor jeugdigen geen andere, nadere voorschriften op etiketten van middelen noodzakelijk zijn.

Waar leidt dit toe?

De bedoeling was om de resultaten van het onderzoek door te laten werken bij het Ctgb inzake de waarschuwingssignalen over herbetredingstermijnen op de etiketten en in het beleid van de Inspectie SZW (voorheen: Arbeidsinspectie). Het Ministerie van Sociale Zaken heeft echter de verantwoordelijkheid neergelegd bij de sociale partners om e.e.a. in de arbocatalogi te verankeren. Het overleg tussen werkgevers- en werknemersorganisaties over opname in de arbocatalogi loopt nog steeds. Hoewel er dus geen verschillen zijn in mate van blootstelling en gezondheidsrisico's tussen volwassenen en jeugdigen (13-, 14- en 15-jarigen), wordt de praktijk nog steeds geconfronteerd met verschillen in herbetredingstermijnen voor beide groepen.

Wat zijn nu de regels?

Op dit moment mogen jeugdigen (13-, 14- en 15-jarigen) niet werken in een gewas binnen twee weken na toepassing van een gewasbeschermingsmiddel. Buiten die periode en ook voor andere werknemers is het als werkgever verstandig het maximale te doen om risico's zoveel mogelijk te vermijden. Hiervoor geeft het TNO-rapport ook nog een aantal aanbevelingen:

- *Het leveren van heldere instructies.* Niet alleen over de taakuitvoering, maar ook over mogelijke risico's (machines, mogelijk aanwezige gewasbeschermingsmiddelen, risico op vallen en struikelen, fysieke belasting) en op mogelijke maatregelen (zoals het dragen van lange broeken, handen wassen, niet eten)
- *Voldoende toezicht houden.* Omdat de taken niet ingewikkeld zijn, lijkt toezicht nauwelijks nodig. Toch blijkt het belangrijk om consequent werknemers aan te spreken op het niet volgen van de instructies, zoals die over het handen wassen voor een pauze.
- *Het dragen van wegwerphandschoenen.* Het is niet nodig om handschoenen te dragen om blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen te voorkomen. Toch kan het dragen van wegwerphandschoenen bijdragen aan hygiënischer werken.

¹ TNO-rapport R-031.21281, *Gedrag van kinderen bij gewaswerkzaamheden in de land- en tuinbouw* (2011).

Vragen en meer informatie

Mocht u naar aanleiding van deze informatie nog nadere vragen hebben dan kunt u zich wenden tot de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB) te Hillegom, tot het Ctgb te Wageningen of tot de Inspectie SZW te Den Haag.

Contactgegevens KAVB: tel. 0252 536 950

Contactgegevens Ctgb: tel. 0317 471810

Contactgegevens Inspectie SZW: tel. 070 3334444